

INTERNASJONALISERING I AKADEMIA – HVA ER PROBLEMET?

Innledning holdt på debattmøte om internasjonalisering i akademia
18. januar 2018

av Arnfinn H. Midtbøen, styremedlem i Akademiet for yngre forskere og

*Denne artikkelen er basert på en kronikk som ble publisert i Morgenbladet
14. januar 2018*

Debatten om internasjonalisering av norsk akademia blusser stadig opp. Frontene er steile, ulike aktører snakker forbi hverandre og det er ofte uklart hvilke sider ved internasjonaliseringskomplekset man snakker om.

Akademiet for yngre forskere (AYF) har en særegen sammensetning. Per 1. januar 2018 består AYF av 34 unge forskere fra hele spekteret av de akademiske disiplinene, hvorav mange har bakgrunn fra andre land enn Norge. Dette gjør at vi ser flere sider ved internasjonalisering i akademia enn andre aktører i debatten har vektlagt.

Utgangspunktet vårt er at internasjonalisering grunnleggende sett er positivt og en nødvendig del av kunnskapsproduksjonen. Økningen i antallet internasjonale forskere i norsk akademia er dessuten i stor grad en ønsket politisk utvikling og i tråd med andre forskningspolitiske ambisjoner, som å fostre forskningsmiljøer i internasjonal toppklasse, øke kvaliteten og omfanget av internasjonal publisering, og stimulere forskere fra Norge til forskningsopphold i utlandet. Alt dette reflekterer et ønske om å heve kvaliteten på norsk forskning.

Internasjonalisering reiser likevel noen dilemmaer som det er viktig å diskutere.

I diskusjoner om fordeler og ulemper ved økende internasjonalisering er det nyttig å skille mellom konsekvensene for institusjonene, for norske forskere – og for forskere født i utlandet. På institusjonsnivå er det opplagt at internasjonaliseringen har bidratt til økt konkurranse og tilgang på langt flere dyktige forskere enn før. Dette hever den samlede forskningskvaliteten, bidrar til flere perspektiver, og har vært en nødvendig modernisering av norsk akademia.

Det har blitt reist spørsmål om økende internasjonalisering likevel kan være utfordrende, særlig innen forskning på norske samfunnsforhold, og med lange tradisjoner for formidling til en norsk offentlighet. Det er imidlertid viktig å peke på at veksten i utenlandske forskere er *minst* innen fagområdene der utfordringene angivelig er *størst*, nemlig samfunnsvitenskap og humaniora. Og det er verdt å spørre seg om ikke komparative perspektiver og «blikk utenfra» er vel så viktig på disse fagområdene som på andre.

For norske forskere innebærer internasjonalisering at de blir del av et internasjonalt fagfellesskap, noe som gir en større bredde i nettverk og faglige tilnærminger. På den annen side er det ingen tvil at internasjonalisering forsterker konkurransen om allerede få stillinger, og kan gjøre usikkerheten på veien til en fast stilling enda større. I fag der undervisningen tradisjonelt har foregått på norsk kan internasjonalisering også innebære at norske forskere får en uforholdsmessig stor undervisningsbyrde i lite meritterende emner på lavere nivå.

For utenlandske forskere i Norge, særlig på stipendiat- og postdocnivå, tilbyr det norske systemet arbeidsvilkår og velferdsrettigheter som forskere i de fleste land bare kan drømme om. Utenlandsfødte forskere kan imidlertid ha problemer med å finne sin plass i arbeidsmiljøet, de kan risikere diskriminering i rekruttering og opprykk, og de kan oppleve å forbigås i utnevning til meritterende utvalg og komiteer. AFI-rapporten «Å være utlending er ingen fordel» (2016) peker på slike utfordringer, men på dette området behøves det mer forskning.

Svarene på kompliserte spørsmål er gjerne avhengig av perspektivet som anlegges. Slik er det utvilsomt også her. For hva er egentlig problemet med internasjonalisering i academia? At andelen utenlandske forskere i Norge øker – eller at den internasjonale mobiliteten blant norske studenter og forskere fortsetter å være lav? At enkelte fag innen samfunnsvitenskap og humaniora får for mange utenlandske forskere til å sikre forskning og undervisning om nasjonale forhold – eller at disse fagområdene ikke er mangfoldige nok? At utenlandske forskere ikke behersker språket eller har god nok kunnskap om norsk historie og politiske forhold – eller at de opplever utstøting eller manglende inkludering ved norske forskningsinstitusjoner? Alle disse spørsmålene berører viktige sider ved internasjonaliseringen av norsk academia som vi håper blir gjenstand for videre debatt.

Så hvor mange internasjonale forskere tåler Norge? Etter mitt skjønn er akademisk aktivitet per definisjon internasjonal. Selv om en del fagområder innen samfunnsvitenskap og humaniora forutsetter god kjennskap til norsk

Internasjonalisering i akademia – Hva er problemet? 83

språk, historie, kultur og det politiske systemet, er ikke internasjonalisering i seg selv en trussel.

Spisskompetanse innen bestemte områder er det fullt mulig å ta inn som en del av kvalifikasjonene som vil vurderes i bedømming av søkere til vitenskapelige stillinger – og forskere med utenlandsk bakgrunn kan opplagt både ha kompetanse i og interesse for norsk språk og kultur. Men det er avgjørende at forskerne blir møtt med forventninger om å lære språket, at de bidrar med forskning og undervisning på alle nivåer – og at de inkluderes i arbeidsmiljøet og får de samme mulighetene til å avansere i hierarkiet som alle andre. I bunn og grunn er dette et lederansvar.

